

PILLERSDORFOVA ÚSTAVA (DUBNOVÁ)¹

25. duben 1848

Nejvyšší patent z 25. dubna 1848
Ústavní listina rakouského císařství

My, Ferdinand První, z Boží milosti císař rakouský

Přesvědčení, že státní instituce musí sledovat pokroky, které nastaly v kultuře a duševním vývoji národů, a stále nakloněni uznat, že Nám svěřené národy, požehnané dlouholetým mírem, nezaostaly na cestě pokroku, zajistili jsme jim Naším patentem z 15. března 1848 udělení ústavy.

Našemu srdci přispívá k uklidnění, čími dáváme Naše císařské slovo, že budeme četné projevy věrné lásky a oddanosti Našich milých národy opětovati tím, že slavnostním způsobem projevíme Naši péči o jejich blaho a Naše úsilí zajistit jejich právní stav, a přiznáme jim účast na řízení záležitostí vlasti, zajišťující jejich zájmy.

V tomto směru jsme se rozhodli na návrh Naší ministerské rady a po pečlivém prozkoumání tohoto návrhu dát připojenou ústavní listinu zemím v ní uvedeným, kterou stavíme pod společnou ochranu všech národů, náležejících k Naší říši, v pevné víře, že se tím ještě více upevní pouto důvěry mezi trůnem a lidem a staletě sjednocení říši, patřících k monarchii, k jejich společnému blahu.

Nařizujeme proto, že ustanovení, obsažená v této ústavní listině, musí sloužit jako neporušitelné pravidlo všem Naším poddaným bez výjimky, jakož i všem duchovním, civilním i vojenským autoritám.

Vyhrazujeme si právo, v brzké době nechat zvolit zástupce všech provincií v důsledku provizorně uděleného volebního zákona a povolati je do připravovaného jednání říšského sněmu.

Dáno v Našem císařském hlavním a sídelním městě Vídni, dne 25. dubna roku 1848, ve 14. roce Našeho panování.

Ferdinand
(L.S.)

Ficquelmont
ministr zahraničí a
provizorní prezident

Sommaruga
ministr vyučování

Kraul
ministr financí

Pillersdorf
ministr vnitřních
věcí
Zanini
ministr války

¹ Převzato z: MATES, P. – KADLECOVÁ, M. *Vybrané dokumenty z dějin státu a práva na území ČSSR (1627-1939)*. Vyd. 1. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1979, s. 44.

ÚSTAVNÍ LISTINA RAKOUSKÉHO CÍSAŘSTVÍ

Obecná ustanovení

§ 1

Veškeré země, patřící k rakouskému císařství, tvoří nedělitelnou konstituční monarchii.

§ 2

Ústavní listina je platná v těchto zemích císařství: v království českém, Haliči, Vladiměři, s Osvětimí a Zátorskem a Bukovinou, v Illyrsku (sestavajícím z Korutan a Kraňska a guberniálních oblastí Přímoří), v království dalmatském, v arcivévodství rakouském nad a pod Enží, ve vévodství štyrském, salcburském, v Horním a Dolním Slezsku, v markrabství moravském, v knížecím hrabství tyrolském s Voralberakem.

§ 3

Územní rozdělení jednotlivých provincií zůstává v jejich současné rozloze nedotčeno a může být změněno zákonem.

§ 4

Všem národním kmenům je zaručena nedotknutelnost jejich národnosti a jazyka.

§ 5

Koruna je dědičná v domě Habsbursko-Lotrinském podle zásady pragmatické Sankce z 19. dubna 1713.

§ 6

Následník trůnu je plnoletý po dovršení osmnácti let.

§ 7

Pro případ jeho neplnoletosti nebo neschopnosti k samovládě se ustanovuje regentství podle zvláštního zákona.

Císař

§ 8

Císařova osoba je posvátná a nedotknutelná. Císař není odpovědný za výkon vládní moci; jeho nařízení však vyžadují k plné platnosti společný podpis odpovědného ministra.

§ 9

Při zahájení prvního říšského sněmu skládá císař přísahu na ústavní listinu a rovněž tak každý následník po nástupu vlády.

§ 10

Císaři jedinému náleží výkonná moc, zákonodárnou moc vykonává spolu s říšským sněmem.

§ 11

Císař obsazuje všechny státní úřady, propůjčuje veškeré hodnosti, řády a šlechtické tituly, vykonává vrchní velení a disponuje pozemními i námořními silami.

§ 12

Vyhlašuje válku a uzavírá mír a smlouvy s cizími vládami. Všechny smlouvy s cizími státy vyžadují dodatečné schválení říšským sněmem.

§ 13

Císaři přísluší odměňovat vynikající zásluhy, má právo udělovat milost a zmírňovat tresty, toto právo však v případě odsouzení ministra závisí na zásahu jedné z obou komor říšského sněmu.

§ 14

Veškeré soudnictví vychází od císaře a je vykonáváno jeho jménem.

§ 15

V říšském sněmu má císař právo navrhnout zákony, sankcionování všech zákonů přísluší pouze jemu.

§ 16

Každoročně svolává říšský sněm, může jej odročit nebo rozpustit, v kterémžto případě je nový sněm svoláván s dodržením lhůty devadesáti dní.

V případě úmrtí císaře se má říšský sněm sejít do čtyř týdnů.

Občanská a politická práva obyvatel státu

§ 17

Všem občanům státu je zaručena svoboda víry, svědomí, jakož i osobní svoboda.

§ 18

Nikdo nesmí být zatčen jinak než při dodržení zákonné formy, s výjimkou dopadení při činu.

Během 24 hodin po uvěznění se musí každý zatčený dozvědět důvod svého zatčení a musí být přidělen svému soudci.

Prohlídky domů mohou být prováděny pouze v případech a pouze formou, které jsou stanoveny zákonem.

§ 19

Svoboda projevu a tisku je zajištěna ústavou po úplném zrušení cenzury. Potrestání zneužití bude upraveno zákonem, jenž má být vydán prvním říšským sněmem.

§ 20

Listovní tajemství je neporušitelné.

§ 21

Svobod, označených v § 17 až 20, požívají také cizinci, kteří ještě nenabýly žádných občanských práv.

§ 22

Petiční právo a právo na vytváření spolků přísluší všem občanům. Výkon těchto práv budou upravovat zvláštní zákony.

§ 23

Svobodě vystěhování nesmí být ze strany úřadů kladena žádná překážka.

§ 24

Každý občan se může stát majitelem pozemků, zvolit si kterékoliv zákonem povolené odvětví řemesla a může dosáhnout každého úřadu či hodnosti.

§ 25

Platnost zákona je stejná pro všechny občany, všichni občané jsou si rovni před soudem, podléhají stejné branné a daňové povinnosti a nikdo nemůže být proti své vůli odňat svému řádnému soudci.

§ 26

Postavení před soudem pro vojsko zůstává až do vydání zvláštního zákona nezměněno.

§ 27

Odstranění rozdílů v občanských a politických právech jednotlivých vyznání víry, které ještě podle zákona trvají v některých částech monarchie, jakož i zrušení omezení, která odporují získání všech druhů statků, budou předmětem návrhů zákonů, jež mají být předloženy prvnímu říšskému sněmu.

§ 28

Soudci mohou být propuštěni, suspendováni nebo proti své vůli přeloženi na jiné služební místo nebo penzionováni pouze rozhodnutím soudu.

§ 29

Soudnictví je vykonáváno veřejným ústním jednáním; v trestním soudnictví se zavádějí poroty, jejichž zřízení určí zvláštní zákon.

§ 30

Změny v uspořádání soudních dvorů mohou být zavedeny pouze zákonem

§ 31

Všem křesťanským vyznáním víry, zákonně uznávaným v monarchii a též izraelskému kultu je zajištěno svobodné vykonávání bohoslužeb.

Ministři

§ 32

Ministři jsou odpovědní za veškerá jednání a návrhy ve svém úřadu.

§ 33

Tato odpovědnost jakož i ustanovení obžalovacího a soudic úřadu je upraveno zvláštním zákonem.

Říšský sněm

§ 34

Říšský sněm, který společně s císařem vykonává zákonodárnou moc, je rozdělen do dvou komor, na senát a poslaneckou sněmovnu. Trvání říšského sněmu je stanoveno na pět let při jeho každoročním svolání.

§ 35

Senát se skládá:

- a) z princů císařského domu, po dosažení 24 let;
- b) ze členů doživotně jmenovaných císařem bez ohledu na stav a původ;
- c) ze 150 členů, zvolených nevýznamnějšími statkáři z jejich středu na celou délku volebního období.

§ 36

Poslanecká sněmovna se skládá ze 383 členů. Volba všech členů poslanecké sněmovny je založena na počtu obyvatel a na zastoupení všech občanských zájmů.

§ 37

Volby členů obou sněmoven budou pro první říšský sněm uspořádány podle provizorního volebního řádu.

§ 38

Definitivní volební zákon bude schválen shromážděným říšským sněmem a tím také vyslovena ustanovení o odškodném, které má být poskytováno poslancům druhé komory.

§ 39

Každá sněmovna zvolí své prezidenty a ostatní funkcionáře, ona jediná má právo přezkoumat a rozhodnout o platnosti voleb.

§ 40

Členové obou komor mohou vykonávat své hlasovací právo pouze osobně, nesmějí přijímat instrukce od svých komitentů.

§ 41

Schůze obou sněmoven jsou veřejné; výjimka může nastat jen usnesením sněmovny, která o tom rozhoduje na žádost desíti členů nebo prezidenta na tajné schůzi.

§ 42

Žádný ze členů sněmoven nesmí být během zasedání sněmu soudně stíhán nebo zatčen bez vysloveného souhlasu sněmovny, vyjma případu dopadení při činu.

§ 43

Člen některé sněmovny, který přijme státem placené služební místo, se musí podrobit nové volbě; vláda nebude žádnému zvolenému členu odpírat přístup do sněmoven.

§ 44

Sněmovny se scházejí pouze na svolání císaře a nesmějí projednávat žádné záležitosti poté, co bylo sněmování rozpuštěno nebo odročeno.

Působnost říšského sněmu

§ 45

Všechny zákony vyžadují souhlasu obou komor a sankcionování císařem.

§ 46

Při prvním konaném říšském sněmu a po každém novém nástupu k vládě se stanovuje civilní lista císaře pro celou dobu trvání jeho vlády. Apanáže a vybavení pro členy císařského domu jsou případ od případu předkládány říšskému sněmu ke konečnému rozhodnutí.

§ 47

Každoroční svolení k doplnění stávajícího vojska, svolení ke zrušení daní a dávek, kontrahování státních dluhů, prodej státních velkostatků, prověření a zjištění ročního rozpočtu státních příjmů a výdajů a roční závěrečný účet mohou nastat pouze cestou zákona. Takovéto návrhy je třeba předložit nejprve poslanecké sněmovně.

§ 48

Obě sněmovny mohou navrhopvat zákony nebo po uvedení důvodů u vlády navrhnout předložení návrhu zákona. Mohou přijímat a projednávat petice, avšak tyto nesmějí být podávány osobně soukromníky nebo sdruženími, nýbrž musí být předloženy členem sněmovny.

§ 49

K platnosti rozhodnutí je zapotřebí přítomnost v senátě nejméně třiceti a v poslanecké sněmovně alespoň šedesáti členů.

§ 50

Návrhy zákonů, které mají doplnit, vysvětlit či změnit ustanovení ústavní listiny, vyžadují v obou komorách souhlas dvou třetin přítomných členů.

§ 51

Při všech ostatních návrzích zákonů postačí absolutní většina hlasů.

§ 52

V obou sněmovnách je vláda zastoupena odpovědnými ministry nebo svým vládním komisařem, který má být sněmovnám označen. Hlas rozhodující jim náleží jen tehdy, jestliže jsou členy sněmoven.

§ 53

Jednací řád pro každou z komor bude stanoven na základě sněmovnou schváleného zákona, až do jeho přijetí bude vládou vydán provizorní předpis pro každou z obou sněmoven.

Provinční sněmy

§ 54

V jednotlivých zemích mají existovat provinční sněmy k uskutečňování provinčních zájmů a k vyřizování požadavků, vyplývajících pro provinční zájmy, pokud tyto nejsou zahrnuty mezi všeobecné státní požadavky. Dosavadním provinčním sněmům bude, pokud ústavní listina neobsahuje změny, zachováno jejich uspořádání a působnost.

§ 55

Jedním z prvních úkolů říšského sněmu bude zařadit na pořad jednání prozkoumání a hodnocení aktuálních změn v dosavadních ústavách, jež budou předloženy provinčními sněmy, a projednání návrhů na způsob náhrady základních povinností, prohlášených za nahraditelné.

§ 56

K uskutečňování zvláštních zájmů krajů a okresů v každé provincii bude zákonodárstvím stanoveno vlastní municipiální uspořádání.

§ 57

Ústavy obcí mají být uspořádány podle zásady, že v nich budou zastoupeny všechny zájmy obce a jejich příslušníků.

§ 58

V celém rozsahu monarchie bude zřízena národní garda podle norem, jež upraví zvláštní zákon, tato garda však zůstane podřízena civilní autoritě i civilním soudům.

§ 59

Národní garda a veškeré úřednictvo složí přísahu císaři na ústavu.

Přísaha armády na ústavu je zahrnuta do přísahy na prapor.

Dáno v Našem císařském hlavním a sídelním městě Vídni, dne 25, dubna 1848, ve 14. roce Našeho panování.

Ferdinand